

Energieneutraal

In 2030 wil Lochem evenveel energie gebruiken als opwekken, dus energieneutraal zijn. Die ambitie klinkt eenvoudig. Er moet nog veel gebeuren. Sommige ondernemers denken na over energiebesparende maatregelen. Anderen hebben al stappen gezet en delen hun kennis. Draagt uw onderneming bij aan de Lochemse ambitie? In deze uitgave leest u hoe de gemeente en de regio hierbij kunnen ondersteunen.

Verplichte maatregelen

Energiemaatregelen

De overheid stelt sommige maatregelen voor ondernemers verplicht. Verbruikt uw bedrijf bijvoorbeeld meer dan 50.000 kWh stroom of meer dan 25.000 m³ gas, meld dan voor 1 juli welke energiematregelen u heeft genomen. Kijk op pagina 2 voor meer informatie.

Waar een wil is...

Energiezuinig ondernemen

Op pagina 3 vertellen verschillende ondernemers hoe zij bijdragen aan de Lochemse ambitie. Ook vindt u voorbeelden van hoe u zelf aan de slag kunt met energiezuinig ondernemen.

Tips

Bedrijf verduurzamen

Hulp nodig bij het verduurzamen van uw bedrijfspand? Waar in de buurt kunt u terecht voor meer informatie? Op de achterpagina vindt u het antwoord op deze vragen.

LOCHEMSE WETHOUDERS TREKKEN AAN DE BEL

De ontwikkelingen gaan sneller dan je denkt

In de toekomst alleen nog duurzaam opgewekte energie gebruiken, is de gemeentelijke ambitie. De gemeente wil duurzaam ondernemen zo makkelijk mogelijk maken door ondernemers te laten zien waar kansen liggen. Bewustwording is de eerste stap. Daarover zijn wethouder Henk van Zeijts (Duurzaamheid) en Eric-Jan de Haan (Economische Zaken) het allebei eens. Dat de overheid zaken gaat opleggen, kunnen ondernemers beter voor zijn, vinden ze.

‘Vooral de industriële bedrijven zijn ver met duurzame maatregelen. Henk van Zeijts: “De bedrijven kunnen veel van elkaar leren. Kijk naar melkcoöperatie FrieslandCampina met haar plan voor ledverlichting in de Lochemse fabriek. En voor de boerenleden is koeien melken met stroom van eigen dak heel gewoon geworden. Of kijk naar SafanDarly en WILA die ruimte bieden voor collectieve zonneparken ten behoeve van inwoners. De leden van de Industriële Kring Lochem (IKL) zijn voorlopers en ze trekken samen op, bijvoorbeeld in De Groene Fabriek. Zit je in de voorhoede, dan kun je nog kiezen uit maatregelen die je wilt nemen. Het is belangrijk dat je het anderen ziet doen, zodat je kunt volgen.”

Goed voor het imago

“Met duurzaamheid kun je je nog steeds onderscheiden,” zegt Henk van Zeijts. “Restaurant De Sluis in Eefde vind ik een mooi voorbeeld. Hier staat nu op eigen grond een dubbele laadpaal die voor iedereen toegankelijk is. Met een vaste plaats voor een elektrische deelauto. Voor de restaurantbezoeker is dat een plus, niet elk restaurant heeft dit.”

Terugverdienen

“Voor kleine ondernemers kan het interessant zijn om mee te doen aan een project voor collec-

Het echtpaar Dikken van restaurant De Sluis in Eefde deed als eerste ondernemer mee aan de laadpalenactie van LochemEnergie. Van links naar rechts: Margreet Dikken, Hans Dikken, wethouder Eric-Jan de Haan en wethouder Henk van Zeijts.

tieve zonne-energie of elektrische deelauto's,” vervolgt Henk van Zeijts. “Daarnaast kun je met kleine maatregelen grote slagen maken, zoals hoogrendementsglas en verbetering van isolatie.” Eric-Jan de Haan vult aan: “Kostenbeheersing is natuurlijk voor alle ondernemers een kans. Je kunt op termijn besparen door ledverlichting te gebruiken of je wagenpark aan te passen. Hoeveel, dat verschilt van bedrijf tot bedrijf.”

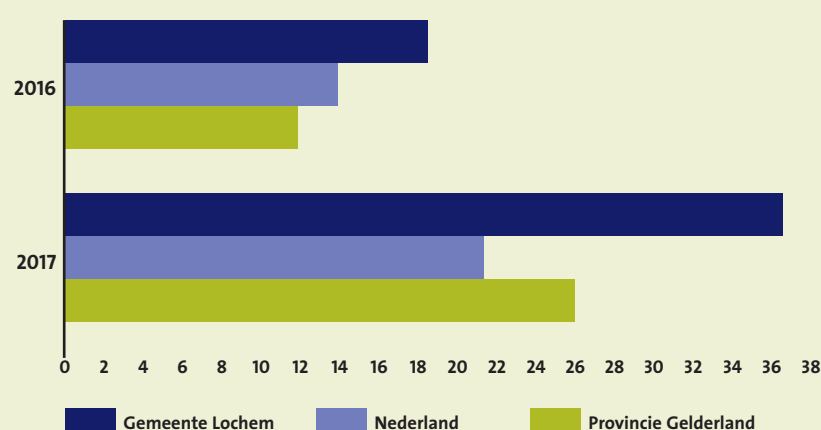
Klanten vragen erom

Ook bij inkopers neemt het bewustzijn toe. Zo staat duurzaamheid in het inkoop- en aanbestedingsbeleid steeds vaker hoog op de agenda. Volgens Eric-Jan de Haan is er nog een reden om duurzaam te ondernemen: “Elke ondernemer wil zich inspannen voor zijn klanten. Die worden steeds kritischer. Op een gegeven moment bereik je het punt dat klanten alleen nog zaken willen doen met duurzame bedrijven. Dan moet je dus wel.”

Mogelijk maken

De gemeente wil ondernemers graag helpen en stimuleren. Voorbeelden hiervan zijn de vernieuwing in de agrosector (de Innovatieve Coöperatie) en waterkrachtenergie. Eric-Jan de Haan: “Om plannen voor waterkrachtenergie verder te brengen, is bijvoorbeeld onderzoek naar de visveiligheid nodig. De gemeente financiert dit onderzoek zodat er voor bedrijven een voorziening kan komen.” Henk van Zeijts noemt het plan van de dorpsraad Wakker Laorne als voorbeeld. “Laren wil van het aardgas af. In de projectgroep Gasvrij Laren zitten naast inwoners ook ondernemers. Ik heb Larense ondernemers gesproken die met zonnepanelen op het dak van hun bedrijf een bijdrage willen leveren. Via de postcoderoos kunnen ze dan stroom leveren aan de buurt. Ondernemers willen hierover graag meedenken. Wel moet het betaalbaar blijven. Gemeente en provincie ondersteunen Gasvrij Laren. Dit soort initiatieven juichen we toe en ik hoop dat er nog veel zullen volgen.”

In Lochem verleende subsidies (per 10.000 inwoners)

Overzicht van de in Lochem verleende investerings-subsidies duurzame energie (ISDE) in 2016 en 2017, zakelijk én particulier. In 2016 werden vier zakelijke subsidies verleend. In 2017 waren dit er 18 en dit aantal zal nog verder toenemen. Lochem doet het goed in vergelijking met de provincie en landelijk. ISDE-subsidies worden toegekend voor biomassa-ketels, pelletkachels, warmtepompen en zonneboilers. Kijk voor meer informatie op www.rvo.nl.

(bron: RVO, Klimaatmonitor RWS)

Regels & wetten

Energiemaatregelen niet vrijblijvend

De Omgevingsdienst Achterhoek (ODA) voert voor tien gemeenten in de Achterhoek de milieutaken uit. Duurzaamheid heeft een hoge prioriteit binnen deze gemeenten. Zij vroegen de ODA om invulling te geven aan energiebesparing bij bedrijven. De ODA doet dit door toe te zien en te handhaven op de erkende energiebesparende maatregelenlijsten (EML).

Energiemaatregelen zijn niet vrijblijvend en gelden niet alleen voor grote bedrijven,” aldus Roy Reinders, afdelingsmanager Toezicht en handhaving bij de ODA. “Het is belangrijk dat ook kleine ondernemers zicht hebben op hun energieverbruik, weten hoe ze energie kunnen besparen en hun steentje bijdragen. Dat loont vaak al met kleine inspanningen. Bijvoorbeeld door isolatie, het vervangen van verlichting of het goed instellen van de verwarming of koeling.”

Erkende maatregelen

Sinds 1 december 2015 zijn voor 19 bedrijfstakken de EML's van kracht. Hierin staan besparingsmogelijkheden die u binnen vijf jaar kunt terugverdienen. De erkende maatregelen die voor uw bedrijf van toepassing zijn, vindt u op de website van InfoMil.

Gebruikt uw bedrijf meer dan:

- 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ gas per jaar? Dan bent u verplicht om de energiebesparende maatregelen uit te voeren;
- 200.000 kWh stroom of 75.000 m³ gas? Dan kan de gemeente eisen dat u een energiebesparingsonderzoek uitvoert of laat uitvoeren.

Informatieplicht Energiebesparing

De informatieplicht energiebesparing voor bedrijven is een feit. **Uiterlijk 1 juli 2019** moet u een eerste melding doen. Ontdek wat dit voor u betekent op www.informatieplichtenergiebesparing.nl www.odachterhoek.nl www.infomil.nl

Informatieplichtig? Doe nu de check!

Elk bedrijf heeft te maken met de algemene milieuregels. De milieuregels zijn al 25 jaar geregeld in de Wet milieubeheer. Maar wist u dat deze wet is veranderd? Vanaf dit jaar bent u verplicht om elke vier jaar te melden welke energiemaatregelen u heeft genomen. Check daarom of deze verplichting ook voor uw bedrijf geldt.

De informatieplicht geldt onder andere voor fabrieken, kantoren, restaurants en winkels die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of meer dan 25.000 m³ gas verbruiken. Hiermee willen overheid en bedrijfsleven het proces van energiebesparing versnellen. Wilt u weten of u onder de informatieplicht valt? Doe de online check via de Wetchecker Energiebesparing.

Valt uw bedrijf onder de informatieplicht?

Dan moet u uiterlijk **1 juli 2019** laten weten welke maatregelen u heeft genomen. Dit kan bij het eLoket van RVO.nl. Uitgangspunt voor de energie-

besparende maatregelen zijn de Erkende Maatregelenlijsten (EML). Op deze lijst vindt u per branche de energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder.

Geen informatieplicht?

Dan heeft u een zorgplicht om de energie zo doelmatig mogelijk te gebruiken. Ook voor u kunnen de maatregelen interessant zijn.

regelhulpenvoorbedrijven.nl
infomil.nl
energycheckup.nl

Vastgoed verduurzamen moet

Bent u eigenaar van een kantoor- of winkelpand of bedrijfsruimte? Dan kunt u het verduurzamen van uw gebouw niet langer uitstellen. Want vanaf 2023 is een energielabel C voor zakelijk vastgoed van meer dan 100 m² wettelijk verplicht. Natuurlijk zijn er nog veel andere goede redenen om nu met verduurzaming te beginnen.

Wist u dat uw pand voor een bankfinanciering, zoals een hypotheek, al een energielabel C moet hebben? Nieuwbouwprojecten worden steeds energiezuiniger en moeten vanaf 2020 zelfs energieneutraal zijn gebouwd. Ook in bestaande gebouwen valt veel te winnen, al vormen de kosten en investeringen in veel gevallen een belemmering. Maar waar moet u beginnen? Als ondernemer kunt u veel onnodige kosten besparen. Bijvoorbeeld door nu al slimme keuzes te maken voor de momenten waarop onderhoud aan uw pand nodig is. Zo kunt u door het installeren van een warmtepomp al snel labelsprongen maken. Vraag ook hulp bij het voordelig inkopen van duurzame energie. Meer hierover leest u verderop in deze Lochemse Zaken.

5 redenen om nu te beginnen

1. Vanaf 2023 is energielabel C wettelijk verplicht voor alle kantoor- en winkelpanden en bedrijfs-hallen in Nederland.
2. Ook zakelijke huurders stellen steeds hogere eisen aan het comfort en energieverbruik van een kantoorpand, winkel of bedrijfsruimte.
3. Niet duurzaam of verduurzaamd vastgoed is lastig(er) te verhuren en komt daardoor leeg te staan.
4. Uw investering in zakelijk vastgoed daalt binnen vijf tot tien jaar sterk in waarde als u nu niets doet.
5. Voldoen kantoorpand, winkel of bedrijfsruimte niet aan het verplichte energielabel, dan mag het niet langer in die functie worden gebruikt.

7 redenen om in actie te komen

Waarom nemen ondernemers energiemaatregelen? Lochemse Zaken zette de belangrijkste redenen voor u bij elkaar.

1. Uit verantwoordelijkheid

Misschien is dit wel de belangrijkste reden: verantwoordelijkheid nemen voor wat je doet en voor wat je op aarde achterlaat, zodat volgende generaties dezelfde vrijheid kunnen hebben.

2. Klanten willen het

Steeds meer consumenten kiezen bewust voor producten of bedrijven vanuit maatschappelijke overwegingen: duurzaamheidsbeleid, milieu, dierenwelzijn. Actief verduurzamen van de bedrijfsvoering biedt mogelijkheden om nieuwe klanten aan te spreken en zelfs om nieuwe producten te ontwikkelen.

3. Economisch voordeel

Een duurzaam ingericht bedrijfsproces stimuleert innovatie en werkgelegenheid. En met energiebe-

sparende maatregelen neemt ook de waarde van vastgoed van toe. Dat is gunstig als u bedrijfsonroerend goed wilt verkopen of verhuren. Verder willen banken en kredietverstrekkers graag mee-investeren in duurzaamheid: er bestaan leningen die hiervoor specifiek zijn bedoeld.

4. Risicobeheersing

Bedrijven en fabrieken worden steeds strenger gehouden aan milieuwetgeving. Bijvoorbeeld met uitstootlimieten om zo (lucht)vervuiling tegen te gaan. Niet voldoen aan de regels kan sluiting van de productie betekenen. Het hebben van een gezonde, veilige en eerlijke productieketen past bij duurzaam ondernemen. Dus met behoud van social return en zonder kinderarbeid of uitbuiting van ketenpartners die het met arbeidsomstandigheden minder nauw nemen.

5. Kostenbesparing

Dankzij energiebesparende maatregelen zoals isolatie en ledverlichting nemen de kosten voor stroom en gas af. Minder is soms meer, dus denk ook aan minder transport, afval, verpakkingen en materiaalverbruik. Kan de verwarming ook een graadje lager?

6. Milieuwinst

Minder plastic, recycling, afvalscheiding en kringlopen in gesloten systemen zijn verstandige keuzes die nu al milieuwinst opleveren. Het stimuleren van carpoolen, e-bikes en gebruikmaken van openbaar vervoer bij medewerkers draagt eveneens bij. Hetzelfde geldt voor duurzaam inkopen: in bijvoorbeeld China hebben fossiele brandstoffen een zware impact. De gevolgen van de flinke kolenconsumptie voor energieopwekking zijn dagelijks voel- en zichtbaar.

7. Goed voor de reputatie

Mens- en milieuvriendelijke productie en dienstverlening hebben voor klanten toegevoegde waarde. Het zegt iets over de manier waarop u geld wilt verdienen. Klanten houden er een goed gevoel aan over om met u zaken te doen. Voor uzelf wordt het ook steeds belangrijker om zaken te doen met duurzame toeleveranciers. En vooral jonge medewerkers kiezen steeds vaker voor een baan bij een bedrijf met een positieve impact op de wereld.

Ruim 3.500 bedrijven hebben ‘Lochem’ op hun visitekaartje staan. Van eenpitter tot multinational, bekende en onbekende bedrijven. Wat heeft duurzaam ondernemen hen tot nu toe gebracht?

Waar een wil is, is een weg

ForFarmers bouwt een biomassaketel om op aardgas te kunnen besparen. De multinational stookt deze ketel op streekhout van de Vereniging Agrarisch Landschap Achterhoek (VALA). Die krijgt hierdoor een financiële ondersteuning voor landschapsonderhoud. Bij zwembad De Beemd verdient de vervanging van bestaande verlichting door led zich snel terug. Een steekproef bij vier ondernemers wijst uit dat ze wel degelijk duurzaam willen ondernemen en hier ook bewust mee bezig zijn.

Lokale ondernemers pikken graantje mee

Wereldbakker Wijnand Stegeman uit Laren vindt het erg de moeite waard om te onderzoeken waar je in het bedrijf duurzame stappen kunt zetten. “De beeldvorming over biologische producten is bijvoorbeeld al sterk veranderd ten opzichte van tien jaar geleden,” zegt hij. “Het wordt nu veel breder gedragen en het spreekt steeds meer mensen aan dat we bijvoorbeeld

Bakker Wijnand Stegeman uit Laren koos bewust voor gevel- en dakisolatie.

bij de inkoop van cacao voor bonbons bijdragen aan een beter bestaansrecht van de cacaoboeren. Maar ook dat we het graan uit de nabije omgeving halen. De lokale boeren en de molenaar pikken zo een graantje mee en je hebt minder transport nodig.” De bakkerij wordt al sinds 12 jaar met led verlicht. Dat stond toen nog in de kinderschoenen. “Bij de verbouwing van de bakkerij in 2017 hebben we bewust gekozen voor gevel- en dakisolatie, maar ook om de warmte van de ovens te gebruiken zodat we het pand verder niet hoeven te verwarmen. We hebben ook onderzocht of het rendabel is om de drie gasovens te laten ombouwen tot elektrische ovens. Dit betekent juist een aanzienlijke toename van de energiekosten. Maar over enkele jaren zijn ze aan vervanging toe, dan zullen we zeker opnieuw nadenken over een duurzame oplossing.”

Economisch gewin belangrijker

Ruud Kimenai van Kimenai Installatiebeheer ervaart in de praktijk dat ondernemers, op enkele koplopers na, economisch gewin belangrijker vinden dan ecologisch gewin: “Ze haken af als ze investeringen in duurzaamheid niet binnen twee jaar kunnen terugverdienen. Tegelijkertijd kennen ze nauwelijks hun eigen energieverbruik; de energienota is vaak ongeschikt aan het bedrijfsproces. Terwijl die nota juist de basis is voor laaghangend fruit, bijvoorbeeld

Landgoedhotel Woodbrooke in Barchem verkreeg in 2018 het Green Key-certificaat.

verlichting vervangen door led. Ik zie wel dat ondernemers daar steeds meer interesse voor hebben. Ook krijgen we vaker vragen over verduurzaming, natuurlijk mede onder druk van de regelgeving. Echter, het gaat om de toekomst van onze kinderen en daar moeten we ons als ondernemers medeverantwoordelijk voor voelen. Het is duidelijk dat er nog veel te winnen valt.” Het installatiebedrijf paste in het eigen pand overal ledverlichting toe. Een volgende stap is het koelen en verwarmen van het gebouw met aardwarmte.

Mensen willen ‘groen’ overnachten

Voor Gerrit de Vries van Landgoedhotel Woodbrooke in Barchem kwamen de maatregelen vooral voort vanuit de eigen wensen voor een beter milieu. “We wilden energie besparen, dat leg je jezelf dus op. Op aanraden van een installatiebedrijf voerden we voor het hotel een duurzaamheidstoets uit. Daarop pakten we de buitenste schil aan met gevel- en spouwmuurisolatie en dubbel glas. Dat had snel resultaat. Vervolgens namen we alle apparatuur onder de loep en viel de keuze op ledverlichting.” Het hotel verkreeg

in 2018 het Green Key-certificaat. Dit internationaal keurmerk komt voort vanuit de vraag van klanten naar ‘groen’ overnachten. Het certificaat was voor Gerrit de Vries geen doel op zich. “Bij ons telt alles mee, ook de keuze voor materialen als verf en aankopen voor de keukens, zoals biologische en lokale producten. Bijvoorbeeld de dubbeldoelkoeien van Erik Smale van boerderij Groot Steinvooit in Joppe, waar melkkoeien na een productief leven tot slachtkoeien worden afgemest. Het vlees daarvan verwerken wij in onze keukens.”

Kwestie van willen en doen

De dakbedekking van bouwmarkt Praxis in Lochem was twee jaar geleden aan vervanging toe. Een goede reden om te onderzoeken of het pand energieneutraal kon worden met een warmtepomp met zonnecollectoren op het dak. Eigenaar Wouter Dolphijn vertelt: “Een warmtepomp gebruikt veel stroom. De overspanning van het dak bleek te groot om op het hele dak collectoren te kunnen plaatsen die de nodige stroom konden leveren. Kijkend naar de energierekening was het ook rendabeler om de winkel met gasheaters te blijven verwarmen. Wel is het 13 meter hoge pand tot 6 meter hoogte afgedicht, zodat het bovenste deel niet meeverwarmd wordt. Uit een energiescan kwam naar voren dat onze energiekosten in vergelijking met andere winkelpanden ver onder het gemiddelde zijn. Verder is de hele winkel, zo’n 3.500 m², voorzien van ledverlichting.” Wouter Dolphijn vindt dat er niet te veel over duurzaamheid gepraat moet worden. “Niet telkens roepen dat we ‘ermee bezig’ zijn, maar het gewoon doen. Dus kies een duurzame variant als de investering rendabel voor je kan zijn, ook al zijn de kosten hoger. Bedenk dat je ook CO₂ verbruikt als je bijvoorbeeld een verwarmingssysteem moet verwijderen en afvoeren. Dan blijft afval over en ook daar moeten we met z’n allen iets mee.”

Verdienen doe je duurzaam

“Ondernemers weten dat afwachten geen optie meer is.” Volgens Paul Stolte van LochemEnergie is dat genoeg reden tot actie. “De klimaatverandering is een feit, dus zij begrijpen ook wel dat we niet op de oude voet verder kunnen. Iedereen wil een betere toekomst voor onze kinderen en kleinkinderen. Dat zijn de ondernemers van de toekomst, de bedrijfsopvolgers. Met duurzaamheid verdien je dus vooral door aan hun toekomst bij te dragen.”

Paul Stolte stelt dat ondernemers niet als doel hebben om gemeenten te helpen met het behalen van hun duurzaamheidsambitie. “Zij willen de continuïteit van het bedrijf waarborgen, er een boterham aan overhouden en vermogen opbouwen voor later. Vanuit dat gezichtspunt zal een ondernemer ‘energie-neutraal’ zien als kans én bedreiging. Kansen om op tijd te beginnen met het beheersen van de energiekosten en je op een positieve wijze als duurzaam ondernemer te onderscheiden. Onbekendheid met de materie en onduidelijkheid over het overheidsbeleid kunnen voor hen bedreigingen vormen. Kijk bijvoorbeeld naar wat er gebeurt rond aardgas. Dat roept veel vragen op.”

Verdienmodellen

Kun je als ondernemer verdienen aan de energietransitie? Een lastige vraag, vindt Paul Stolte. “Cowboyverhalen over superverdienmodellen slikken ondernemers allang niet meer. Maar ze zien wel hun energierekening elk jaar stijgen. Kostenbeheersing heeft dus prioriteit. Dat is een vorm van ‘verdienen’ waar

je het over kunt hebben. En de maatschappelijke winst is uiteraard groot: Schone energie levert een schone leefomgeving voor jezelf en anderen, voor nu en voor later. Daar komt bij dat klanten hun leveranciers steeds

meer uitkiezen op de aandacht die zij aan verduurzaming besteden. We zien dat ondernemers mede daardoor graag minder willen verbruiken en hun energie duurzaam willen opwekken.”

Waar beginnen

“De overheid en de vele commerciële aanbieders maken het de ondernemers niet altijd even makkelijk. Waar moet je beginnen? LochemEnergie kijkt hun situatie aan de hand van drie vragen: waarop kun je energie besparen, hoeveel kun je zelf rendabel opwekken en hoe kun je duurzaam en slim inkopen wat je nodig hebt. Wij merken dat ondernemers er heel enthousiast van worden dat ze concreet hun steentje kunnen bijdragen.”

www.lochemenergie.net

Paul Stolte van LochemEnergie: “Wij merken dat ondernemers enthousiast worden dat ze concreet hun steentje kunnen bijdragen.”

IKL verbindt duurzame ondernemers

Industriële bedrijven moeten aan steeds strengere duurzaamheidsregels voldoen. Daarnaast kunnen nieuwe kansen benut worden door slim samen te werken. De Industriële Kring Lochem (IKL) zette daarom circulaire economie en duurzame energie op de strategische agenda. Een werkgroep helpt de leden om elkaar te vinden en te versterken.

“Voor bedrijven is het soms best lastig om de juiste keuzes te maken,” merkte Martin Bloemen, voorzitter van de werkgroep. “Binnen het eigen bedrijf is het vaak wel duidelijk, maar er zijn veel verschillende initiatieven en partijen waar je mee te maken hebt: vanuit de overheid, Regio Achterhoek, de Cleantech Regio, de gemeente en commerciële partijen. De wetgeving is in ontwikkeling, wat ook vele vragen oproept. Hetzelfde geldt voor de infrastructuur, techniek, investeringen en subsidiemogelijkheden. Dit was voor de IKL aanleiding om kennis te gaan bundelen en uit te wisselen.”

Slim samenwerken

“De werkgroep kijkt naar energiebesparing en -opwek, slim gebruik van energiestromen en distributienetwerken. Daarnaast bestuderen we mogelijkheden om industrieel afval te reduceren en opnieuw te gebruiken. We kijken niet alleen naar de technische en economische haalbaarheid, maar ook hoe we dat kunnen organiseren, zoals parkmanagement.”

www.industrielekringlochem.nl

Lokale kansen. Iets voor u?

Circa 80% van het totale energieverbruik in onze gemeente is zakelijk. Maar de inwoners zijn al volop met aanpassingen bezig: in 2017 zijn er in Lochem al meer dan 1.700 geregistreerde zonne-installaties. Het restafval in Lochem daalde van 105 kg per jaar per inwoner (2017) naar 81 kilo (2018). Landelijk staat de teller op 180 kg. Daar zijn we trots op! Maar inwoners kunnen het niet alleen. Zij kunnen het niet zonder u. Verschillende instanties kunnen u goed verder helpen. Pak de handschoen op en onderzoek wat u kunt doen.

Vooruitboeren in de agrosector

Lochem heeft een grote agrarische gemeenschap en is sterk vertegenwoordigd in de Cleantech Regio. Het netwerk van de Innovatie Coöperatie ondersteunt boeren en MKB'ers bij het ontwikkelen van nieuwe ideeën en het realiseren ervan. Doe inspiratie en nieuwe contacten op om uw boerenbedrijf energie-neutraal en toekomstbestendig te maken.
deinnovatiecooperatie.nl

LochemEnergie voor ondernemers

LochemEnergie is een burgercoöperatie met zo'n 900 leden en deskundige vrijwilligers om de omschakeling naar schone energie te versnellen, bij voorkeur lokaal. Zij ontwikkelen initiatieven om energie te besparen, op te wekken of in te kopen. LochemEnergie heeft verschillende mogelijkheden voor ondernemers:

1. *Collectieve inkoop van stroom en gas.* LochemEnergie werkt hierin samen met Greenchoice, die groene energie levert in een zakelijk pakket. Een kans om met coöperatiekorting af te stappen van stroom uit vervuilende kolencentrales, waarvan de huidige energiebedrijven nog steeds gebruikmaken.
greenchoice.nl/lochemenergiezakelijk
lochemenergie.net/duurzame-stroom-en-gas
2. *Gecombineerde pakketten.* Voorbeelden hiervan zijn zonnepanelen op bedrijfsdaken, laadpalen voor elektrische auto's (zie laadpalenactie verderop) of elektrische bedrijfsdeelauto's, die omwonenden via LochemEnergie buiten werktijd kunnen gebruiken.
3. *Het dak van het bedrijf als collectief zonnepark* beschikbaar stellen om voor de omgeving zonnestroom op te wekken.
lochemenergie.net/producten/collectieve-opwek-van-energie

Duurzaam ondernemen in de Achterhoek

Samen met uw ondernemersvereniging duurzamer ondernemen en energiekosten besparen? Achterhoek Onderneemt Duurzaam (AOD) is een initiatief voor en door ondernemers en geeft onafhankelijk advies zodat u samen het wiel kunt uitvinden. Zet het op de agenda van uw ondernemersvereniging!
achterhoekonderneemtduurzaam.nl

Zon op dak van schuur of boerderij

Met zonnepanelen op het dak van een stal of boerderij maken agrarische ondernemers optimaal gebruik van ruimte die anders onbenut blijft. LochemEnergie voert actie om het grote aantal agrarische bedrijfsdaken in de gemeente te benutten voor zonneparken. Via de Postcoderoosregeling kunt u hiervan zelf gebruikmaken, samen met andere burgers. Een asbestvrij en bouwkundig geschikt dak zijn voorwaarden om te kunnen meedoen.
lochemenergie.net

Stroom door waterkracht

Een waterkrachtcentrale bouwen is een forse investering. Via de coöperatie Eefde Waterkracht krijgen inwoners en kleine bedrijven in de postcodegebieden 7211, 7213, 7215, 7217 en 7218 watercertificaten onder gunstige voorwaarden. Via de Postcoderoosregeling is het mogelijk om in deze gebieden de energiebelasting terug te halen. Certificaathouders plukken daar de vruchten van én krijgen medezeggenschap over de turbine.

eefdewaterkracht.nl

Kanaalzone Lochem

Gemeente Lochem, LochemEnergie, Industriële Kring Lochem en lokale bedrijven investeren samen om de energietransitie van de kanaalzone Lochem vorm te geven. In de Groene Fabriek verbinden zij ambities en plannen van lokale partijen met ruimtelijke en grootschalige duurzame mogelijkheden, zoals het delen van restwarmte van de industrie en het aansluiten van nieuwe zonneparken op lokale ondernemers.
degroenefabriek.nl

Laadpaal op eigen grond

Doe net als restaurant De Sluis in Eefde en café-restaurant Stegeman in Laren en plaats een publieke laadpaal op eigen grond. Deze actie van LochemEnergie is een enorm succes. Gebruikers van de laadpaal betalen voor het laden een tarief. LochemEnergie biedt MKB'ers een interessante korting op de eerste 20 laadpalen. Vraag naar de mogelijkheden via laadpalen@elektrip.nl.

elektrip.nl

Elektrische deelauto

Een auto delen en emissievrij rijden met een actieradius van circa 250 kilometer kan door het huren van een elektrische deelauto van Elektrip. Uw elektrische bedrijfsauto buiten werktijd delen met de omwonenden van uw bedrijf is uiteraard ook een optie.
elektrip.nl/laadpalen-plan

Gasvrij Laren

De projectgroep 'Op weg naar een gasvrij Laren' gaat op zoek naar hoe een straat of (deel van) een wijk in Laren de komende 5 jaar gasvrij kan worden. Wakker Laorne, de Ondernemersvereniging Laren, de gemeente, LochemEnergie, LTO en de provincie werken mee. Als bedrijven meedoen, zijn investeringen goedkoper en hoeft niet iedereen zich te verdiepen in de techniek. Onderneemt u in Laren en wilt u meer weten? Mail Cor Oonk via info@lochemenergie.net.

wakkerlaorne.nl/berichten/wonen-en-duurzaamheid/gasvrij-laren.html

Nuttige adressen

Energieloket Lochem

Ook als zelfstandige of ondernemer met een kantoor of praktijk aan huis kunt u verduurzamen. Hoe? Onze energiecoaches adviseren u over de mogelijkheden.
www.energieloketlochem.nl

Een duurzaam en kansrijk MKB

MKB Nederland lobbyt sterk in gemeenten, Den Haag en Brussel voor een kansrijk ondernemersklimaat én voor een betaalbare en succesvolle energietransitie.

www.mkb.nl/standpunten/energie

Energie label aanvragen

Voor het afgeven van een energie label voor uw bedrijfspand stelde de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) een lijst met gecertificeerde partijen op.
www.qbisnl.nl

Beter duurzaam ondernemen

Op zoek naar praktijkvoorbeelden en een stappenplan voor beter omgaan met energie en materialen? In het e-book 'Beter ondernemen met duurzaamheid' van de Kamer van Koophandel leest u hoe u dit kunt realiseren.
kvk.instantmagazine.com

Zon op mijn dak

Is het dak van uw bedrijfspand geschikt voor zonnepanelen? Bekijk snel en gemakkelijk wat de opbrengst kan zijn.
www.zonatlas.nl/lochem

COLOFON

Lochemse Zaken is een nieuwsbrief van gemeente Lochem. Met actueel nieuws en informatie over het lokale bedrijfsleven wil de gemeente ondernemers en andere beslissers inspireren en informeren. Bent u ondernemer en heeft u vragen over economische zaken in Lochem? Bedrijfscontactfunctionaris Cor Bernard en MKB-manager Hans Wennekes staan u graag te woord, telefoon (0573) 28 92 22.
www.lochem.nl

Oplage: 4.000 | Interviews, tekst en samenstelling: Plzant communicatie, Lochem | Ontwerp: Mo Middag, Lochem | Foto's: gemeente Lochem.

 Lochemse Zaken is gedrukt op papier met het FSC-keurmerk en verpakt in biologisch afbreekbare folie. De Forest Stewardship Council is een internationale organisatie die zich inzet voor wereldwijd behoud en verantwoord bosbeheer. Voor de verzending gebruiken we gegevens van de provincie Gelderland.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de gemeente Lochem. De gemeente Lochem is niet aansprakelijk voor schade die mogelijk het gevolg zou kunnen zijn van verkeerde gegevens.

Hulp bij verduurzamen bedrijfspand

Het is simpel om op verlichting of ventilatie een tijdschakelaar te zetten. Of om bestaande verlichting te vervangen door led. Meestal verdient u dit binnen enkele jaren terug. Het verduurzamen van een bedrijfspand is andere koek. Niet iedereen kent de financiële voordelen. Energieke Cleantech Regio adviseert over energiebesparende én subsidiemogelijkheden.

"Voor veel gebouweigenaren geldt terecht het motto 'eerst zien, dan geloven'," zegt Han Meurs van Energieke Regio. "Daarom laten onze deskundige en onafhankelijke adviseurs via een laag-

drempelig praktisch adviestraject zien dat vergaande energiebesparing eenvoudig te realiseren is. Het kan zeker lucratief zijn." Energieke Regio kan ook helpen met het voordeliger inkopen van duur-

zame energie. "We leggen de kansen voor aan de directies en gebouwbeheerders van deelnemende bedrijven en maatschappelijke organisaties. Zij kiezen vervolgens welke maatregelen ze willen nemen. Daarnaast kunnen ondernemers via MijnEML.nl snel zien of hun maatregelen voldoen aan de informatieplicht en ook daar bieden we oplossingen voor." Tijdens een intakegesprek inventariseert Energieke Cleantech Regio aan welk advies u behoefte heeft. "Voor de eerste tien

aanmeldingen is het intakegesprek gratis, daarna betalen ondernemers € 250 voor de intake. De eerste aanvragen worden gefinancierd door Cleantech Regio."

Meer informatie

Wilt u ook bijdragen aan een energieneutrale regio 2030 en meer weten over de financiële voordelen voor het verduurzamen van uw bedrijfspand? Mail naar Han Meurs, regioregisseur Energieke Regio Noord-oost Nederland: hanmeurs@ernon.nl.